עא אֲבָל וְהָעוֹסְקִים בְּמֵת פְּטוּרִים מִקְּרִיאַת שְׁמַע. וּבוֹ ז' סְעִיפִים:

א * [א]מִי שֶׁמֵּת לוֹ מֵת (א) שֶׁהוּא חַיָּב לְהִתְאַבֵּל עָלָיו, אֲפִלּוּ (ב) אֵינוֹ מֻטָּל עָלָיו (ג) לְקָבְרוֹ, (ג) פָּטוּר מִקְּרִיאַת שְׁמַע (ג) [ב] (ד) וּמִתְּפִלָּה. [ב]וַאֲפִלּוּ אִם רוֹצֶה (ג) (ה) לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ וְלִקְרוֹת אֵינוֹ רַשַּׁאי. [ג]וְאִם יֵשׁ לוֹ מִי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל (ד) (ו) בִּשְׁבִילוֹ בְּצָרְכֵי קְבוּרָה, וְרָצָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ וְלִקְרוֹת, אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ (עַיֵּן בְּתְשׁוּבָה סִימָן ע' שֶׁעָכְשָׁו לֹא נָהֲגוּ כְּרַאֲבַי"ה. וְכָתַב ט"ז (סק"ב) מִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דְּבַן שֶׁהוּא אוֹנֵן עַל אָבִיו וְיֵשׁ מִתְעַסְּקִין, לֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְיֹאמַר קַדִּישׁ, כִּי זֶה כְּבוֹדוֹ שֶׁל

בֵּאֵר הֵיטֵב

א (ב) **לְקָבְרוֹ.** כְּגוֹן שֶׁמֵּתָה אֲחוֹתוֹ וְיֵשׁ לָהּ בַּעַל, דְּהַבַּעַל חַיָּב לְטַפֵּל בִּקְבוּרָתָהּ. וְלִאפּוּקֵי מַרַבֵּנוּ תָּם (תוס' יז: ד"ה ואינו) שֶׁמֵּתָה אֲחוֹתוֹ וְנִשּׂוֹאָה אִמּוֹ שֶׁל ר"י וְאָכַל בָּשָׂר וְשָׁתָה יַיִן כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּעַל, וְחוֹלֵק עָלָיו הָרא"ש (פ"ג ס"ג). וְעַיֵּן ט"ז (סק"א): (ג) **וּמִתְּפִלָּה.** וּמִיַּד כְּשֶׁמַּתְחִילִין לְהַשְׁלִיךְ עָפָר עַל הַמֵּת יִקְרָא וְיִתְפַּלֵּל, וְכֵן עָשָׂה מַהֲרִי"ל (הל' שמחות סכ"ב). וְכָתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"א) וְנִרְאֶה לִי דְּקֹדֶם חֲצוֹת יִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן פ"ט (ס"א), אֲבָל בִּרְכַּת הַשַּׁחַר לֹא יֹאמַר, כֵּיוָן שֶׁכְּשֶׁעָת חוֹבָתוֹ הָיָה פָּטוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בִּיהוֹרָה דֵּעָה סִימָן שמ"א סָעִיף ב' לְעִנְיַן הַבְדָּלָה: (ג) **לְהַחְמִיר.** פֵּרוּשׁ דְּמִיְּרֵי בְּשֶׁאֵין לוֹ מִי שֶׁיַּעֲסֹק בְּצָרְכֵי הַמֵּת: (ד) **בִּשְׁבִילוֹ.** פֵּרוּשׁ דַּאֲפִלּוּ אִם מֻטָּל עָלָיו לְקָבְרוֹ רַק שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּנֵי אָדָם אֲחֵרִים שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בְּשִׁבְילוֹ אִם רוֹצֶה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ, אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ, זֶהוּ דַּעַת רַאֲבַי"ה (הל' ברכות סנ"ח). וְכָתַב רַשַּׁ"ל

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **שֶׁהוּא חַיָּב.** שֶׁהֵם שִׁבְעָה קְרוֹבִים, אָב וְאֵם בֵּן וּבַת אָח וְאָחוֹת וְאִשְׁתּוֹ: (ב) **אֵינוֹ מֻטָּל.** כְּגוֹן שֶׁמֵּתָה אֲחוֹתוֹ הַנְּשׂוּאָה לְבַעַל, דְּהַבַּעַל חַיָּב לְטַפֵּל בִּקְבוּרָתָהּ: (ג) **פָּטוּר וְכוּ'.** וְאִם קָרָא אֵינוֹ יוֹצֵא וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת אַחַר הַקְּבוּרָה [חַדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר (ד"ה שו"ע ס"א)]: (ד) **וּמִתְּפִלָּה.** וְכֵן מִכָּל הַבְּרָכוֹת (ו) אֲפִלּוּ בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין, וּמִכָּל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה. וְאִם רוֹצֶה לֶאֱכֹל פַּת אַף דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא, מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו וְלֹא יְבָרֵךְ עַל הַנְּטִילָה [בִּרְכֵי יוֹסֵף יוֹרֶה דֵּעָה שמ"א]. וְאִם יֵשׁ (ג) חֲבוּרָה בָּעִיר שֶׁנּוֹהֲגִין שֶׁכָּתְפִים מְיֻחָדִים לְהוֹצִיא הַמֵּת, וּלְאַחַר שֶׁנִּתְעַסְּקוּ הַקְּרוֹבִים בְּצָרְכֵי הַמֵּת יִמְסְרוּהוּ לָהֶם וְהֵם יִקְבְּרוּהוּ, מִשֶּׁמְּסָרְהוּ לָהֶם מִיָּד חַיָּב בְּכָל

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [ב] **וּמִתְּפִלָּה.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב (סק"ב) וּמִיָּד כְּשֶׁמַּשְׁלִיכִים כו'. וְנִרְאֶה דִּבְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֲבוּרָה קְדִישָׁא וְנִמְסַר לְכַפָּתִים, הֲרֵי פָּסַק מִמֶּנּוּ דִּין אֲנִינוּת, כְּמְבֹאָר בִּיהוֹרָה דֵּעָה סִימָן שמ"א (ס"ג) דְּמַתָּר לֶאֱכֹל בָּשָׂר וְלִשְׁתּוֹת יַיִן, וְאִם כֵּן פְּשִׁיטָא דְּגַם כֵּן יְבָרֵךְ וְיִתְפַּלֵּל, אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא הִתְחִיל הָאֲבֵלוּת עַד שֶׁיַּחְזִרוּ וְיֹאמְרוּ שֶׁנִּקְבַּר כְּמְבֹאָר בְּסִימָן (שע"ו [ס"ה] (ש"ך סק"א), מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁעָלָ כָּל פָּנִים דִּין אֲנִינוּת אֵין כָּאן שַׁפִּיר חָל עָלָיו חוֹבַת קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה. וְשׁוּב מָצָאתִי שֶׁכָּתַב בִּבְרָכֵי יוֹסֵף (ד"ד סי' שמא סק"כ), וְהֵבִיא רְאָיָה מִמְּהָרִיקַ"ש (ערך לחם ד"ה ס"ג) וְכָתַב שֶׁכֵּן כָּתַב מַהֲרַ"י עַיַּי"ש, וְשָׁם כָּתַב גַּם כֵּן דְּאַף עַל גַּב דְּלֹא הִתְחִיל הָאֲבֵלוּת עַד גְּמַר קְבוּרָה וּלְעִיל אַחֲרַת עַד שֶׁיַּחְזִרוּ פָּנֵיהֶם כו'. מִכָּל מָקוֹם אֲנִינוּת קַיְלָא מֵאֲבֵלוּת. וּמִיהוּ אִם הוֹלֵךְ עִם הַמֵּת בְּסִפִּינָה אוֹ בַּעֲגָלָה יֵשׁ לוֹ דִּין אֲנִינוּת, וְעַיֵּן שָׁם דְּמַהֲאִי טַעְמָא סַגִּי עַד שֶׁמַּתְחִילִין לְהַשְׁלִיךְ כו'. (וְהֵינוּ כְּשֶׁלֹּא נִמְסַר לְכַפָּתִים),

א בְּרָכוֹת י"ח (ע"א).
ב תּוֹסָפוֹת (יח: ד"ה ואינו) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (י. ד"ה מי) וְהָרא"ש (פ"ג ס"ג) מַהֲיָרוּשַׁלְמִי ה' עַמּוּד ב' (פ"ג ה"ב). **ג** רַאֲבַי"ה (ברכות סי' נח).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

בְּיוֹרָה דַּעָה (ז) סִימָן (ה) שמ״א (ס״ח)): **ב** [ד]בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּחֹל, אֲבָל בְּשַׁבָּת (ח) חַיָּב כָּל הַיּוֹם [ה]עַד הָעֶרֶב אִם מַחְשִׁיךְ עַל (ט) הַתְּחוּם לְהִתְעַסֵּק בְּצָרְכֵי קְבוּרָה, אֲבָל אִם (י) אֵינוֹ מַחְשִׁיךְ עַל הַתְּחוּם, חַיָּב גַּם לְעֵת (ו) [ו] עֶרֶב. [ו]וְיוֹם טוֹב שֶׁנִּי (יא) דִּינוֹ כְּחֹל (וְעַיֵּן סִימָן תקמ״ח סָעִיף ה׳). וְיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, אִם רוֹצֶה לְקוֹבְרוֹ בּוֹ בַּיּוֹם עַל יְדֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, דִּינוֹ כְּחֹל, וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לְקוֹבְרוֹ בּוֹ בַּיּוֹם, דִּינוֹ כְּשַׁבָּת: **ג** [ז]הַמְשַׁמֵּר אֶת הַמֵּת אֲפִלּוּ אֵינוֹ מֵתוֹ, (יב) פָּטוּר: **ד** [ח]הָיוּ שְׁנַיִם מְשַׁמְּרִים, זֶה מְשַׁמֵּר וְזֶה (מ) קוֹרֵא וְאַחַר כָּךְ מְשַׁמֵּר זֶה וְקוֹרֵא זֶה: **ה** [ט]הַחוֹפֵר קֶבֶר לַמֵּת (יג) פָּטוּר: **ו** הָיוּ שְׁנַיִם אוֹ יוֹתֵר חוֹפְרִים, [י]כָּל הַצְּרִיכִים לְצָרְכֵי הַחֲפִירָה בִּבַת אַחַת פְּטוּרִין, וְאִם יֵשׁ נוֹסְפִים, נִשְׁמָטִים וְקוֹרִין, וְחוֹזְרִים אֵלּוּ וּמִתְעַסְּקִים (יד) וְהָאֲחֵרִים נִשְׁמָטִין וְקוֹרִין (עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שס״ה (ס״ח)): **ז** [כ]אָסוּר לִקְרוֹת (טו) קְרִיאַת שְׁמַע תּוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל מֵת (טז) אוֹ בְּבֵית (ט) הַקְּבָרוֹת, [ל]וְאִם קָרָא (י) (יז) לֹא יָצָא:

ד בַּבְלִי שָׁם וּבְמוּעָד קָטָן כ״ג (ע״ב). ה שָׁם בְּתוֹסְפוֹת (ברכות יז: ד״ה ואינו) וְהָרא״ש שָׁם בְּמוּעָד קָטָן (פ״ג סי׳ נד). ו שָׁם (בר״א ש״ס). ז בְּרָכוֹת י״ח (ע״א). ח שָׁם. ט שָׁם י״ד (ע״ב). י לְפִרוּשׁ הָרַמְבַּ״ן בְּסֵפֶר תּוֹרַת הָאָדָם (ענין הקבורה). כ בְּרָכוֹת י״ח (ע״א) סוֹטָה (מ״ב) [מ״ג] (ע״ב). ל מַהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע (ה״כ).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

אֲנִינוּת קִילָּא עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) שֶׁעַד חֲצִי שָׁעָה אַחַר חֲצוֹת מֻתָּר בִּתְפִלָּה. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שמ״א (ס״ב) דְּאִם עָבַר הַזְּמַן אֵין לְהִשָּׁלֵים הַתְּפִלָּה. וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״א) בְּשֵׁם זֶרַע אֶמֶת (אה״ח סי׳ יא) כָּתַב שֶׁדַּוְקָא לְהַלָּכָה וּלְמַעֲשֶׂה דְּכָשְׁחוֹזֵר הָאֵבֶל מִבֵּית עֲלָמִין אַחַר שְׁלִישׁ הַיּוֹם לֹא יֹאמַר אֲפִלּוּ תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, רַק רְאוּי שֶׁיִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע לְבַד בְּלֹא בְּרָכוֹת לְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם כו׳. וְעַיֵּן בְּשוּ״ת דִּבֵּר (מִצְוָה) [מֹשֶׁה] חֵלֶק ג׳ סִימָן י״ג שֶׁיָּכוֹל לְהִתְפַּלֵּל אַחַר שְׁלִישׁ הַיּוֹם בְּמִתְפַּלֵּל שְׁלֹא בְּזִמְנָהּ. וְגַם דַּעְתּוֹ דְּהָנֵי שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כו׳ וּבִרְכַּת הַתּוֹרָה מָשָׁל עַל הָאָדָם כָּל הַיּוֹם, וְלָכֵן אַחַר קְבוּרָה בְּכָל עֵת שֶׁיִּהְיֶה חַיָּב לְאָחֳרָם, כֵּן כָּתַב הַשְּׁלָמֵי צִבּוּר (הל׳ אונן סכ״ב) בְּשֵׁמוֹ: **ב** [ז] **עֶרֶב.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן שְׁבוּת יַעֲקֹב סִימָן ח׳ דְּמַה שֶּׁכָּתַב וְאַף אִם נַיְמָא דְּקַאי גַּם עַל קְרִיאַת שְׁמַע, לְאוֹ עַל הַבַּיִת יוֹסֵף קַאי רַק עַל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּיָד אֵלִיָּהוּ סִימָן ט״ז דְּאִם סָמוּךְ לְשִׁקְעַת וְאֵין זְמַן לִקְבְרוֹ חַיָּב בְּמִנְחָה דְּעֶרֶב שַׁבָּת, שֶׁהֲרֵי הַשַּׁעַר כְּדֵי שֶׁיִּתְעַסֵּק וְהָא לֹא אִפְשָׁר, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שמ״א (הגה״ט אות ד) בְּשֵׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁמֵּת לוֹ מֵת בְּשַׁבָּת וְהוּא אוֹנֵן, לֹא גָּרַע מֵאֲבֵל בְּחֹל כו׳, הֵכִי נָמֵי אוֹנֵן בְּשַׁבָּת אִם אֵין שָׁם מִי שֶׁיִּתְפַּלֵּל יָכוֹל הָאֵבֶל לְהִתְפַּלֵּל וּלְהוֹצִיא הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָם, וְאִם יֵשׁ שָׁם אַחֵר אֵינוֹ יָכוֹל, עַיֵּן שָׁם. וְאֵנִי נֶהֱגִינוּ דְּאֵבֵל בְּחֹל מִתְפַּלֵּל אֲפִלּוּ בִּדְאִיכָּא אַחֵר, וְהֵיכִי דְּשַׁמְּצִנָה לְהִתְפַּלֵּל עַל אָבִיו וְאִמּוֹ, וְלָכֵן בְּאוֹנֵן בְּשַׁבָּת לֹא יִתְפַּלֵּל כְּדִאִיכָּא אַחֵר. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן קל״ג לְעִנְיַן קְדִישׁ שֶׁל קָטָן אוֹנֵן בְּשַׁבָּת. וּבְמַה שֶּׁהֵבִיא מִשְׁבוּת יַעֲקֹב בְּנֶעֱשָׂה אוֹנֵן פִּתְאֹם, וְעַיֵּן בְּשֻׁלְחָנִי צִבּוּר (הל׳ אונן ס״ו) בְּשֵׁם מַצָּל מַאֵשׁ חֵלֶק ב׳ (סי׳ כא) וּמִכְּתָם לְדָוִד (ירד״ נב״נג) שֵׁשׁ שְׁדַרְתָּם שֶׁלֹּא יִסַּיֵּם רַק אוֹתָהּ בְּרָכָה אֲבָל אֵין לְהַתְחִיל בְּרָכָה אַחֶרֶת, וּבְרִבְדֵי יוֹסֵף כְּאן (סק״א) הָאֲרִיךְ בָּזֶה, וְכָתַב בְּשֻׁלְחָנִי צִבּוּר שֶׁנִּרְאֶה שֶׁגַּם הוּא דַּעְתּוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְסִיק אֶלָּא שֶׁלֹּא שָׁלֹא הִתְחִיל. וּבְשֻׁלְחָנִי צִבּוּר כָּתַב לְהַשְׁבָּט יְהוּדָה (ירד״ סי׳ שמא סוד״ה ואינו) דְּאִתּוֹתֵי

בַּאֵר הַיטֵב

אָבִיו וּמַתַּר לְכַלֵּי עַלְמָא, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שע״ו שֶׁכָּתַב הַט״ז (סק״ד) שָׁם דְּבִשְׁבָּת יֹאמַר קְדִישׁ קֹדֶם הַקְּבוּרָה, אֲבָל לֹא בְּחֹל, עַיֵּן שָׁם. וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּשָׁם מִירֵי בְּשֶׁאֵין לוֹ מִתְעַסְּקִין. וְעַיֵּן עוֹד שָׁם מַה שֶּׁכָּתַב בְּסִימָן שמ״א סָעִיף קָטָן ב׳: (ה) **שמ״א.** דְּשָׁם פָּסַק דְּאֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַחְמִיר, וְכֵן עִקַּר. ט״ז (סק״ג) ב״ח (ס״ב) פְּרִי חָדָשׁ. [וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר אֵלִיָּהוּ רַבָּה (סק״ב) שֶׁרָאָה כֵּן הֶלְכָה לְמַעֲשֶׂה מִזְּקֵנוֹ הַגָּאוֹן צַ״ל, וְשָׁגָם דַּעַת הַבַּיִת יוֹסֵף כֵּן שֶׁאֵין רַשַּׁאי לְהַחְמִיר, רַק דְּאֵין דִּין מוֹחֶה בְּיָדוֹ, עַיֵּן שָׁם]: **ב** (ו) **עֶרֶב.** כָּתַב ט״ז (סק״ד), נִרְאֶה לִי כְּיוָן שֶׁיֵּשׁ עָלָיו חִיּוּב בְּצֵת הַהִיא, יֵשׁ לוֹ לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית בְּעוֹד יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַקָּהָל קוֹרִין קְרִיאַת שְׁמַע אֶלָּא בַּלַּיְלָה, מִכָּל מָקוֹם זֶה שֶׁיִּהְיֶה פָּטוּר בַּלַּיְלָה לֹא יְבַטֵּל מִמֶּנּוּ עַל מִצְוַת שְׁמַיִם כָּל שֶׁיּוּכַל לִקְרוֹת קֹדֶם לַיְלָה, דְּהָא בְּכָל יוֹם אָנוּ קוֹרִין קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית אֲפִלּוּ בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, עַל כֵּן יָכוֹל זֶה לִסְמֹךְ עַל זֶה לִקְרוֹת בְּאוֹתוֹ שַׁבָּת קֹדֶם שֶׁיֵּצֵא שַׁבָּת. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּבִתְשׁוּבַת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א׳ סִימָן (ק׳) [ח׳] חוֹלֵק עָלָיו וְכָתַב דְּהַמְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף יִרְאֶה דְּחַיָּב לֵעֵת עֶרֶב׳ לֹא קַאי רַק אַשֶּׁאֵר מִצְוֹת וְלֹא אִקְרִיאַת שְׁמַע, וְאַף אִם נַיְמָא דְּקַאי גַּם עַל קְרִיאַת שְׁמַע, מִכָּל מָקוֹם תְּפִלַּת עַרְבִית וַדַּאי לֹא יִתְפַּלֵּל, דְּכֵיוָן שֶׁרוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית תְּפִלַּת חֹל, אִם כֵּן חֹל הוּא אֲצְלוֹ וְחָל עָלָיו אִנְיוּנוּת וְאוֹנֵן פָּטוּר לְהִתְפַּלֵּל. עַד כָּאן. וְעַיֵּן בְּ״ח וּבְמַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ג). מִי שֶׁהִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל אוֹ לִקְרוֹת שְׁמַע וְנַעֲשָׂה אוֹנֵן פִּתְאֹם, אִי יִגְמֹר אוֹ יַפְסִיק, פְּסַק שִׁבּוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א׳ סִימָן ד׳ דְּלֹא יַפְסִיק אֶלָּא יִגְמֹר, כֵּיוָן דְּהָא דְּאוֹנֵן לֹא יִקְרָא אֶת שְׁמַע אוֹ יִתְפַּלֵּל הוּא רַק דְּרַבָּנָן: **ג** (ו) **פָּטוּר.** וְאִם אִפְשָׁר לְקַיֵּם אֶת שְׁנֵיהֶם חַיָּב לְקַיֵּם אֶת שְׁנֵיהֶם. תּוֹסְפוֹת (סוכה כה: ד״ה ושלוחיו) וְהָרא״ש (שם פ״ב ס״ו). עוֹלַת תָּמִיד (סק״ו): **ד** (ם) **קוֹרֵא.** וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין אִם מֻנָּח בִּסְפִינָה אוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר מִשּׁוּם דְּחִישִׁינַן לְצַבְּרִים. בֵּית יוֹסֵף מ״ה סָעִיף קָטָן א׳ מַה שֶּׁכָּתְבוּ שָׁם. וְעַיֵּן מַגֵּן אַבְרָהָם סִימָן זֶה סָעִיף קָטָן ד׳: (י) **לֹא יָצָא.** אֲפִלּוּ הָיָה שׁוֹגֵג. כְּסָף מִשְׁנֶה (ק״ש פ״ג ה״ב). וְהָרַאֲ״ד חוֹלֵק וּסְבִירָא לֵיהּ דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת. עוֹלַת תָּמִיד (ד״ה היו שנים). עַיֵּן לְעֵיל סִימָן מ״ה סָעִיף קָטָן א׳ **ז** (ט) **הַקְּבָרוֹת.** עַיֵּן לְעֵיל סִימָן מ״ה סָעִיף קָטָן ד׳: (ט) **הַתְּחוּם.** וְהוּא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּשָׁבִילוֹ וְרוֹצֶה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ, אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ, וְהוּא דַּעַת רַאֲבִי״ה. וְכָתַב רַשַּׁ״ל בִּתְשׁוּבָה סִימָן ע׳ שֶׁעָכְשָׁו לֹא נָהֲגוּ כְּרַאֲבִי״ה: (ז) **סִימָן שמ״א.** דְּשָׁם פָּסַק דְּאֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַחְמִיר בְּכָל גַּוְנַי, וְכֵן עִקַּר [אַחֲרוֹנִים]. וּמִכָּל מָקוֹם בֵּן שֶׁהוּא אוֹנֵן עַל אָבִיו וְיֵשׁ מִתְעַסְּקִין בְּלִעֲדוֹ, מֻתָּר לוֹ לֵילֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת לוֹמַר קַדִּישׁ עָלָיו, כִּי וָהוּ כְּבוֹדוֹ שֶׁל אָבִיו וּמֻתָּר הַיּוֹם לֹא יֹאמַר אֲפִלּוּ תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, רַק רְאוּי שֶׁיִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע לְבַד בְּלֹא בְּרָכוֹת לְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם כו׳. וְעַיֵּן בְּשוּ״ת דִּבֵּר (מִצְוָה) [מֹשֶׁה] חֵלֶק ג׳ סִימָן י״ג שֶׁיָּכוֹל לְהִתְפַּלֵּל אַחַר שְׁלִישׁ הַיּוֹם כְּמִתְפַּלֵּל שְׁלֹא בִּזְמַנָּהּ. וְגַם דַּעְתּוֹ דְּהָנֵי שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כו׳ וּבִרְכַּת הַתּוֹרָה מָשָׁל עַל הָאָדָם כָּל הַיּוֹם, וְלָכֵן אַחַר קְבוּרָה בְּכָל עֵת שֶׁיִּהְיֶה חַיָּב לְאָחֳרָם, כֵּן כָּתַב הַשְּׁלָמֵי צִבּוּר (הל׳ אונן סכ״ב) בְּשֵׁמוֹ: **ב** [ז] **עֶרֶב.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן שְׁבוּת יַעֲקֹב סִימָן ח׳ דְּמַה שֶּׁכָּתַב וְאַף אִם נַיְמָא דְּקַאי גַּם עַל קְרִיאַת שְׁמַע, לְאוֹ עַל הַבַּיִת יוֹסֵף קַאי רַק עַל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּיָד אֵלִיָּהוּ סִימָן ט״ז דְּאִם סָמוּךְ לְשִׁקְעַת וְאֵין זְמַן לִקְבְרוֹ חַיָּב בְּמִנְחָה דְּעֶרֶב שַׁבָּת, שֶׁהֲרֵי הַשַּׁעַר כְּדֵי שֶׁיִּתְעַסֵּק וְהָא לֹא אִפְשָׁר, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שמ״א (הגה״ט אות ד) בְּשֵׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁמֵּת לוֹ מֵת בְּשַׁבָּת וְהוּא אוֹנֵן, לֹא גָּרַע מֵאֲבֵל בְּחֹל כו׳, הֵכִי נָמֵי אוֹנֵן בְּשַׁבָּת אִם אֵין שָׁם מִי שֶׁיִּתְפַּלֵּל יָכוֹל הָאֵבֶל לְהִתְפַּלֵּל וּלְהוֹצִיא הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָם, וְאִם יֵשׁ שָׁם אַחֵר אֵינוֹ יָכוֹל, עַיֵּן שָׁם. וְאֵנִי נֶהֱגִינוּ דְּאֵבֵל בְּחֹל מִתְפַּלֵּל אֲפִלּוּ בִּדְאִיכָּא אַחֵר, וְהֵיכִי דְּשַׁמְּצִנָה לְהִתְפַּלֵּל עַל אָבִיו וְאִמּוֹ, וְלָכֵן בְּאוֹנֵן בְּשַׁבָּת לֹא יִתְפַּלֵּל כְּדִאִיכָּא אַחֵר. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן קל״ג לְעִנְיַן קְדִישׁ שֶׁל קָטָן אוֹנֵן בְּשַׁבָּת. וּבְמַה שֶּׁהֵבִיא מִשְׁבוּת יַעֲקֹב בְּנֶעֱשָׂה אוֹנֵן פִּתְאֹם, וְעַיֵּן בְּשֻׁלְחָנִי צִבּוּר (הל׳ אונן ס״ו) בְּשֵׁם מַצָּל מֵאֵשׁ חֵלֶק ב׳ (סי׳ כא) וּמִכְּתָם לְדָוִד (ירד״ נב״נג) שֵׁשׁ שְׁדַרְתָּם שֶׁלֹּא יִסַּיֵּם רַק אוֹתָהּ בְּרָכָה אֲבָל אֵין לְהַתְחִיל בְּרָכָה אַחֶרֶת, וּבְרִבְדֵי יוֹסֵף כְּאן (סק״א) הָאֲרִיךְ בָּזֶה, וְכָתַב בְּשֻׁלְחָנִי צִבּוּר שֶׁנִּרְאֶה שֶׁגַּם הוּא דַּעְתּוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְסִיק אֶלָּא שֶׁלֹּא שָׁלֹא הִתְחִיל. וּבְשֻׁלְחָנִי צִבּוּר כָּתַב לְהַשְׁבָּט יְהוּדָה (ירד״ סי׳ שמא סוד״ה ואינו) דְּאִתּוֹתֵי

וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין אִם מֻנָּח בִּסְפִינָה אוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר מִשּׁוּם דְּחִישִׁינַן לְצַבְּרִים. בֵּית יוֹסֵף מ״ה סָעִיף קָטָן א׳ מַה שֶּׁכָּתְבוּ שָׁם. וְעַיֵּן מַגֵּן אַבְרָהָם סִימָן זֶה סָעִיף קָטָן ד׳: (י) **לֹא יָצָא.** אֲפִלּוּ הָיָה שׁוֹגֵג. כְּסָף מִשְׁנֶה (ק״ש פ״ג ה״ב). וְהָרַאֲ״ד חוֹלֵק וּסְבִירָא לֵיהּ דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת. עוֹלַת תָּמִיד (ד״ה היו שנים). עַיֵּן לְעֵיל סִימָן מ״ה סָעִיף קָטָן א׳ **ז** (ט) **הַקְּבָרוֹת.** עַיֵּן לְעֵיל סִימָן מ״ה סָעִיף קָטָן ד׳: (ט) **הַתְּחוּם.** וְהוּא שֵׁנִי (טו) הַכְּכִימוּ רֹב הָאַחֲרוֹנִים דְּיִקּוּדֵשׁ וְיִתְפַּלֵּל הַכֹּל וְאֵין בּוֹ דִּין אוֹנֵן, מִטַּעַם שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִקְבֹּר בַּלַּיְלָה, וּמֻתָּר בַּכֹּל חוּץ מִלְּמוּד תּוֹרָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁמֵּחַ. (טו) וְכָל זֶה לְעִנְיַן יוֹם טוֹב, אֲבָל לְעִנְיַן חֹל בֵּין בַּלַּיְלָה בֵּין בַּיּוֹם אֲפִלּוּ אִם יֵשׁ אֵיזֶה מְנִיעָה מִן הַגְּבָאִים שֶׁאֵין מִתְקַבְּצִין, אֲפִלּוּ הָכִי חֹל אֲנִינוּת. מִי שֶׁהִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל אוֹ לִקְרוֹת שְׁמַע וְנַעֲשָׂה אוֹנֵן פִּתְאֹם, (אוֹ) [אֵי] יִגְמֹר אוֹ יַפְסִיק, יֵשׁ דֵּעוֹת בָּזֶה בֵּין הָאַחֲרוֹנִים (עַיֵּן בְּחָכְמַת אָדָם בְּכְלָל (קל״ט) [קנ״ג] סָעִיף ה׳ דְּדַעְתּוֹ כְּהַשְּׁבוּת יַעֲקֹב (ח״א ס״ז), וּבְשֻׁלְחָנִי תְּשׁוּבָה (סק״ו) הֵבִיא הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים הַמַּצְרִיכִין לִפְסֹק): **ג** (יב) **פָּטוּר.** מִקְּרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה וְכָל הַמִּצְוֹת מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹסֵק בְּמִצְוָה שֶׁשְּׁמָרוֹ מִן הָעַכְבָּרִים, וַאֲפִלּוּ בִּסְפִינָה חֲשִׁישִׁינַן לָעַכְבָּרִים [גְּמָרָא (ברכות יח.)]. וְאֵינוֹ רַשַּׁאי אָז לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ, וַאֲפִלּוּ הוּא יוֹשֵׁב חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת [מַגֵּן גִּבּוֹרִים (שלה״ג סק״ג)]. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן ל״ח (בביאור הלכה ד״ה אם צריך): **ה** (יג) **פָּטוּר.** אֲפִלּוּ (יח) בְּשָׁעַת נוּחוֹ מֵעֵט, שֶׁגַּם אָז נִקְרָא עֲדַיִן עוֹסֵק בְּמִצְוָה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִתְחַזֵּק כֹּחוֹ לַחֲזֹר וְלַחְפֹּר: **ו** (יד) **וְהָאֲחֵרִים וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, וְנִמְצָא שֶׁקָּרְאוּ כֻּלָּם וְלֹא נִתְבַּטֵּל שׁוּם דָּבָר מֵעֵסֶק הַקֶּבֶר כְּלָל אֲפִלּוּ רָגַע: **ז** (טו) **קְרִיאַת שְׁמַע.** וְהוּא הַדִּין לוֹמַר (יח) קַדִּישׁ (יט) וּשְׁאָר דִּבְרֵי קְדֻשָּׁה, וְהַטַּעַם מִשּׁוּם לוֹעֵג לָרָשׁ: (טז) **אוֹ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת.** עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן מ״ה סָעִיף קָטָן א׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם לְעִנְיַן לְכִנּוֹס בְּתוֹכוֹ בְּתִפְלִין, וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן זֶה: (יז) **לֹא יָצָא.** (כ) קָנְסוּהוּ חֲכָמִים הוֹאִיל וְעָבַר עַל דִּבְרֵיהֶם, אֲפִלּוּ הָיָה שׁוֹגֵג. וְהָרַאֲ״ד (קרי״ש ג ב) חוֹלֵק וּסְבִירָא לֵיהּ דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת, כֵּיוָן דְּהַמָּקוֹם הַהוּא הָיָה רָאוּי לִקְרוֹת בּוֹ, וְרַק מִשּׁוּם לוֹעֵג לָרָשׁ, יָצָא בְּדִיעֲבַד. וּלְדִינָא, לְעִנְיַן קְרִיאַת שְׁמַע הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים לְחוּשׁ לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ״ם לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת, אֲבָל אִם בֵּרַךְ אוֹ הִתְפַּלֵּל אֵינוֹ חוֹזֵר. וּלְעִנְיַן בְּרָכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע מִסְתַּפֵּק הַפְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ה), עַיֵּן שָׁם טַעֲמוֹ:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (יב) חָכְמַת אָדָם (כלל קנג ס״ו): (יג) חָכְמַת אָדָם (שם): (יד) מַגֵּן אַבְרָהָם סִימָן תקמ״ח (סק״ח): (טו) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דינין אונן ס״ז): (מו) חָכְמַת אָדָם (שם): **ה** (יז) הַרְ״ן (סוכה יא. ד״ה ואיכא למ״ד): **ז** (יח) יוֹרֶה דֵּעָה שע״ו בְּשֵׁ״ךְ (סק״ג): (יט) בְּרָכוֹת ג׳ עַמּוּד ב׳ בְּתוֹסְפוֹת (ד״ה אין אומרים): (כ) כְּסָף מִשְׁנֶה (ק״ש פ״ג ה״ב):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (ס״ב) כתב שיקרא ק״ש מבעוד יום ואין צריך לומר שיש לו להתפלל תפלת ערבית של מוצאי שבת מבעוד יום מפלג המנחה ולמעלה שהוא לילה גמור לענין תפילה לרבי יהודה, ואף מי שנהג לעולם כחכמים יכול לסמוך על דברי רבי יהודה אפילו במוצאי שבת, במקום איזה אונס שאי אפשר לו להתפלל בלילה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah